

PIKKU LIISA

eli romantiikan prinsessa.

On lempeä kevätkesäinen päivä, taivas kuultaa sinisenä pilvien lomasta; ne väikkyvät pehmeinä ja valkoisina.

Hedelmättömän kankaan hietaiselle tielle, jota runoniekka ja säveltäjä Falk kävelee, näkyy tuolta jo pieni, tumma kukkula; sitä kohti hän on menossa. Pian pilkottaa sitten kukkulalta mustanpunertava pikku talo, vanhain petäjien keskeltä; niiden jykevät oksat kellertävät, ja tuuheissa havuissa suhisee tuuli surumielisesti.

Se rakennus on entinen herraspaikka; viimeksi asui siinä erään vähäpätöisyyteen joutuneen ylimyssuvun kaksi naimatonta naista, jotka muutama vuosi sitten kuolivat.

Tuollaisten rakennusten lähistöllä kuljeksii haaveileva Lauri Falk mielellään, hän, romantiikan merkeissä keskellä hienostuksesta köyhää aikaa kasvanut talonpojan poika.

Nykyään hän kaipaa ylimyksellisten muistojen ilmaa kipeämminkin kuin ennen. On vuoden 1918 kesä; edellisenä talvena nousi osa Suomen rahvasta

Venäjän ärsyttämänä kapinaan porvarillista luokkaa vastaan, joka pyrki vapauttamaan maansa Venäjältä ... kapinalliset tappoivat sivistyneempiä, kiduttaen, silmät puhkoen, elävältä haudaten; he polttivat kartanoita, hävittivät taideteoksia.

Lauri Falk, joka on pelastunut, ei ole voinut tätä käsittää; hän oli tottunut kuvittelemaan kansaansa sen romanttisen käsityksen mukaiseksi, minkä Runeberg ja Topelius siitä loivat; eikä hän ollut seurustellut rahvaan kanssa muulloin kuin kesän lyhyinä päivinä, ja silloinkin pelkästään juhlahetkinä, jolloin hän näki sen suloisen viinilasinsa lävitse. Ei hän ollut ajatellut yhteiskunnan epäkohtia eikä keksinyt tässä raakuuksien tulvassa myöskään yleismaailmallisia aatevirtauksia, jotka sitä selittivät.

Näin ollen teki kaikki tämä hänet lopulta ainoastaan entistäänkin suljetummaksi ja taipuvammaksi ainasiin romanttisiin unelmiinsa.

Nytkin

hän on oikeastaan menossa ostamaan tuosta pienestä talosta, siinä asuvalta loisakalta, kananmunia, Muttisen pöytään, jossa hän kesävieraana syö. Talo on nykyään erään tukkiyhtiön; mutta sellaisia ei Lauri Falk ajattele, kun hän pysähtyy kukkulan rinteellä. Siinä hän katselee vanhojen petäjien keltaisia oksia, ja sitten tuolta näkyvää rakennuksen somasti sammaltunutta kiviaitaa, ja särkynyttä säleporttia siinä, ja portin takana kasvavaa lyhyttä syreenikäytävää, jossa versoo metsittyneiden oksien seassa vielä muutamia tuoreitakin vesoja: niiden latvassa nuokkuu heikkoja, sinertäviä kukkaterttuja. Käytävän oikealla puolella tietää Falk olevan ruusupensaita, joihin sitten kesällä tulee kukkia, niin kauniita kuin karu seutu täällä sallii; ja vasemmalla jälleen on spireoita, ja kirsikkapuita, alhaalta lehdettömiä ja kuivuneita, mutta ylimmissä latvoissa hohtaa jokunen hieno kukka, kuin outo tähti tämän taivaan kalpeassa sinessä, keinuen lempeässä tuulessa

ja kylpien päivänpaisteessa.

Lauri Falk ajattelee: Täällä on edes syreeneitä ja spireoita, jopa on koeteltu viljellä ruusujakin. Milloin on vielä Suomen talonpoika koristanut asuntonsa ympäristöä tarpeettomilla tai vähän hyödyttävillä puilla ja kukkapensailla?

Hän kuvittelee nyt, kuinka rakennus oli ennen muka sisustettu aistikkaasti; kuinka siellä muka luettiin kirjoja, myöskin runoutta, luulee hän; -- nykyaika ei hänestä ole niin herkkä sellaiselle kuin mennyt; -- kuinka siellä soi hillitysti vanhanaikainen soittokone; ja ne neidit istuivat siellä rokokoo-leningeissään, nuo pikku huvilan hengettäret. Niin, siellä oli hänen mielestään runollisuutta, haavetta ja tunnelmaa, kaikkea, joka oli hieman irrallaan maasta.

.....

(Joel Lehtonen, Kuolleet omenapuut, Otava, 1918.)